

sl. 1. Traveleri, 1924., cb foto., 77 x 104 mm

sl. 2. Traveleri, 1924., cb foto., 80 x 109 mm

sl. 3. Ivana T. na krovu Bauhauusa, 1929., cb foto., 121 x 151 mm, snimio: N. Rubinstein

sl. 4. Ivana Tomljenović-Meller: E. Toller na Bauhausu, 1930., cb foto., 237 x 181 mm

sl. 5. Ivana Tomljenović-Meller: Naf Rubinstien, 1930., cb foto., 236 x 181 mm

EMAIL RAZGOVOR S KOLEKCIONAROM: MARINKO SUDAC

LADA DRAŽIN-TRBULJAK □ Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

LADA DRAŽIN TRBULJAK: Koji su vas razlozi motivirali da od kolekcionara "klasičnih" umjetničkih predmeta postanete jedan od malobrojnih kolekcionara avangarde s područja bivše Jugoslavije? Možete li nam ukratko opisati kako ste i kada počeli skupljati radove avangardne umjetnosti?

MARINKO SUDAC: Čitajući knjige i prateći literaturu s područja moderne i suvremene umjetnosti, uvidio sam da je kompletna avangardna umjetnost zemalja bivšega istočnog bloka završila u muzejsko-galerijskim institucijama i u privatnim kolekcijama na Zapadu. Kako nitko još nije sustavno obradio takvu umjetnost, nastalu tijekom 20. stoljeća na području bivše Jugoslavije, otkrio sam prostor za svoje djelovanje. Kolekcija je stvarana ponajprije zbog želje da vrijedne umjetnine nastale u regiji upravo tu ostanu i sačuvane.

Tome u prilog ide i nastojanje da se kolekcija "udomi" na ovim prostorima, zbog čega je i pokrenuta inicijativa smještanja u Varaždinu, gradu kojega sam prepoznao kao grad koji može ugraditi vrijednosti moje kolekcije i budućeg muzeja u sliku svojega budućeg identiteta.

L.D.T.: Kako tumačite činjenicu da tako dugo nije postojalo zanimanje privatnih kolekcionara za taj segment umjetnosti i mislite li da bi se uskoro mogao pojaviti netko sa sličnim interesom za skupljanje djela avangardne umjetnosti?

M.S.: Kolekcionara vezanih za tu vrstu umjetnosti već ima u široj regiji, to znači u susjednim državama srednjoeuropskog kruga. No činjenica je da raste interes za kolekcioniranje avangarde i u Hrvatskoj.

L.D.T.: Možete li nam reći koliko predmeta sadržava vaša kolekcija te izdvojiti neke raritetne primjerke ili možda najzanimljivije?

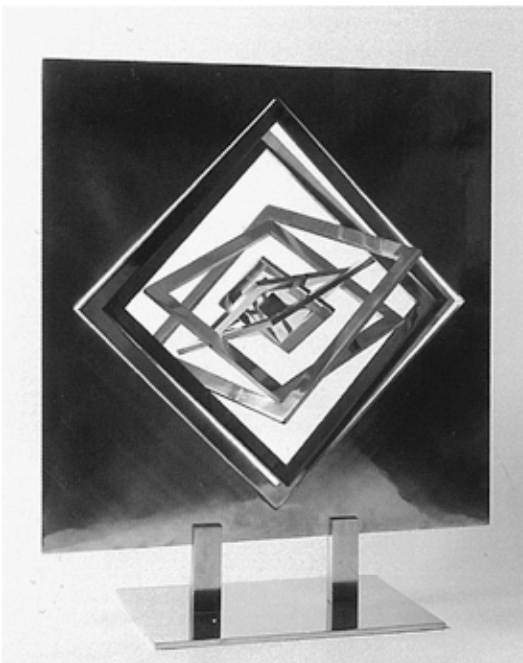
M.S.: Kolekcija sadržava oko osam tisuća artefakata. Većina primjeraka u kolekciji su raritetna, a muzeološki je najinteresantnije novo otkriće i otkup za kolekciju, ostavština zagrebačke grupe Traveleri.

Posebno treba izdvojiti Mihovilo Schoena i Čedomila Plavšića koji do sada nisu bili 'registrirani' kao umjetnici i nisu imali znanu umjetničku produkciju.

L.D.T.: Zanimalo bi nas kako upotpunjavate svoju kolekciju: kupnjom od umjetnika ili galerista, kupnjom na aukcijama, razmjenom...? Nastojite li zaokružiti opus jednog umjetnika?

M.S.: Kolekcionar ne posjeduje jednu metodu u istraživanju nepoznatih artefakata. Niz slučajnosti i nepredvidivih okolnosti ide mu na ruku samo ako je istinski inficiran interesom za umjetnost. Pritom je vrhunski doživljaj pronaći ono što drugi nisu znali, pa čak ni sam kolekcionar. Takve se stvari nalaze na čudnim, zaboravljenim mjestima koja nisu samo umjetnički ateljeri, galerije i aukcije.

L.D.T.: Istražujete li pri tome kako su radovi nastali, gdje su izlagani. Bilježite li istražene podatke (u bilježnicu, na kartice, u računalu)? Skupljate li materijal važan za pojedine umjetnike (podatke o izložbama, novinske isječke, fotografije umjetnika, arhivske dokumente)?

sl. 6. Aleksandar Srnec: 250274, 1974.,
metal, 565 x 490 x 210 mm

sl. 7. Aleksandar Srnec: 070274, 1974.,
metal, 565 x 492 x 210 mm

sl. 8. Aleksandar Srnec: 050374, 1974.,
metal, 550 x 490 x 210 mm

sl. 9. Aleksandar Srnec: 150274, 1974.,
metal, 565 x 490 x 210 mm

M.S.: Svakako da istražujem, moj je pristup potpuno muzeološki. Podaci o djelima pohranjeni su u vlastitoj arhivi. U načelu skupljam sve vrste materijala vezanoga za određenog umjetnika i njegovo stvaralaštvo, pa tako i ove koje ste naveli u pitanju.

L.D.T.: Je li suradnja sa stručnjacima prethodila stvaranju tog segmenta kolekcije ili ste savjet stručnjaka zatražili kasnije?

M.S.: Odnos sa stručnjacima dvosmjerna je ulica. Suradnja se uspostavlja i prije i kasnije. No kako sam rekao, vlastito je istraživanje i osjećaj za putove koji vode do umjetnika i djela posve osobno iskustvo.

L.D.T.: Prvo predstavljanje stručnoj i široj javnosti bile su tri velike izložbe u Varaždinu, Novom Sadu i Rijeci: *Rubne posebnosti u regiji 1915. – 1989.*, *Kolekcija Marinka Sudca – izložba 300 umjetnina darovanih Gradu Varaždinu*, Galerija starih i novih majstora (Palača Sermage) i Vila Oršić, Varaždin, 19. ožujka – 10. travnja 2005.; *Rubne posebnosti. Avangardna umetnost ex-Jugoslavije 1914.-1988.* / *Kolekcija Marinko Sudac*, Muzej savremene

sl. 10. László Szalma: "Homage to Dada", 1972., tekst, pečat, cb foto., 3 / 470 x 323 mm (jedna iz serije)

sl. 11. Josip Stošić: Prostor iz ove vreće..., 1975., flomaster, najlonska vreća, 885 x 500 mm

umetnosti Novi Sad, 8.- 25. travnja 2006. i *Rubne posebnosti. Avangardna umjetnost u regiji*, Muzej moderne i suvremene umjetnosti, Rijeka, 9. ožujka – 15. travnja 2007.

Pokrenuli ste i web stranicu www.collectionsudac.org s biografskim podacima o umjetnicima i digitaliziranim radovima koje posjedujete u svojoj kolekciji. Tim ste projektima pokazali da se mislite vrlo ozbiljno baviti tim područjem. Što dalje?

M.S.: Za sada kolekcija "parazitira" po umjetničkim institucijama na način određenih programa koji se realiziraju u serijama izložbi. Namjera mi je da se kolekcija smjesti na trajno mjesto koje bi trebalo biti u Varaždinu, u Muzeju avangardne umjetnosti u regiji.

L.D.T.: Zanimljivo je da osim kolekcionarske pasioniranosti razvijate i izdavačku djelatnost (Edicija *Sudac*) pa nas zanimaju motivi zbog kojih se u to upuštate?

M.S.: Moj interes za izdavačku djelatnost prirodni je nastavak kolekcionarske aktivnosti. U samoj je prirodi avangardnih produkcija operiranje tekstovima i različitim književnim oblicima. Takva su djela tijesno povezana s likovnim stvaralaštvom.

Nastojim objaviti tekstove autora čije je umjetnički rad do sada bio zanemaren ili nedovoljno poznat, kao i tekstove kritičara i povjesničara umjetnosti koji se bave tim temama.

L.D.T.: Kolekcija *Miljenko Sudac* sadržava radove međunarodne avangarde, poslijeratne neoavangarde i konceptualne umjetnosti. Mislite li da je vaša kolekcija formirana i da biste skupljanje umjetničkih radova mogli usmjeriti na neko drugo područje?

M.S.: Ne mislim da je formirana niti da je blizu nekom konačnom obliku. Ostalo je još puno neistraženih prostora. Ne namjeravam se zadržati samo na užoj geografskoj regiji već uključiti i susjedna područja drugih zemalja.

L.D.T.: Suradujete li s drugim hrvatskim kolekcionarima?

M.S.: Suradnja s drugim hrvatskim kolekcionarima prirodan je način rada kolekcionara. Razmjena podataka, uvid u skupljena djela, sve je to dio "radnog okruženja" jednog kolekcionara.

L.D.T.: Je li vaša kolekcija otvorena za javnost?

U katalogu izložbe koja se održavala u Novom Sadu pojavljuje se podatak da je riječ o dijelu kolekcije *Marinko Sudac* budućeg Muzeja avangardne umjetnosti u Varaždinu.

L.D.T.: Ostvaruju li se vaši planovi s kolekcijom?

M.S.: Sustavnim izlaganjem u različitim gradovima činim svoju kolekciju dostupnom velikom broju zainteresiranih posjetitelja.

Usporedo s projektom trajnog smještaja kolekcije razvijao bi se projekt virtualnog muzeja, koji bi informacije o kolekciji učinio dostupnim cijelom svijetu. Veličina virtualnog muzeja obuhvatila bi prostor između deset i petnaest tisuća m², podijeljen u tri segmenta – prijeratne ili povijesne avangarde, neoavangarde i nove umjetničke prakse. U svakom bi segmentu bili izdvojeni cjeloviti opusi pojedinih autora koje posjedujem u kolekciji. Kao i svaki muzej, virtualni bi muzej imao stalni postav i prostor za povremene izložbe.

Primljeno: 17. srpnja 2007.

AN EMAIL CONVERSATION WITH THE COLLECTOR: MARINKO SUDAC

When in 2005 he presented his Collection to the specialised and general public, only few people knew the collector Marinko Sudac and his collection. He says of himself that, reading books and keeping up with references to modern and contemporary art, he realised that the whole of the avant-garde art of countries of the former Eastern bloc had ended up in museum-gallery institutions and in private collections in the West. It was here that he found a space in which to operate, and became one of the few collectors of avant-garde art in ex-Yugoslavia.

The first presentation to the specialised and general public of the Marinko Sudac Collection came in three large exhibitions in Varaždin, Novi Sad and Rijeka:

sl. 12.-17. Tomislav Gotovac: Srp čekić i crvena zvijezda, 1986., cb fotografije 6 / 405 x 519 mm, snimio: Velizar Vesović

Marginal Specificities in the Region, 1915-1989, the Marinko Sudac Collection – an exhibition of 300 works of Art gifted to Varaždin City, 2005; Marginal Specificities. Avant-garde Art of ex-Yugoslavia, 1914-1989 / the Marinko Sudac Collection, Museum of Contemporary Art, Novi Sad, 2006; and Marginal Specificities. Avant-garde art in the region, Museum of Modern and Contemporary Art, Rijeka, 2007.

He says that now the collection is currently parasitic on art institutions, given programmes being put on in series of exhibitions; however he intends to have the collection soon 'quartered' in its own space, i.e., located in the future Museum of Avant-garde Art in Varaždin, and to keep the valuable works of art created in this region actually inside the region.

As well as a collecting passion, he has a publication activity, which he considers the natural development of his work as a collector. He endeavours to publish writings by authors whose artistic work has so far been neglected or are insufficiently known, as well as writings by critics and art historians who deal with the avant-garde.

He has also launched his own Web site www.collectionsudac.org with bibliographic data about artists and digitalised works that he owns in the Collection.

In parallel with the project to found a permanent home for the collection, he is developing a project for a virtual museum, in order to make information about the collection accessible to the whole world. The size of the virtual museum will be equivalent to between ten and fifteen thousand square metres, divided into three segments – the pre-war and post-war Avant-garde, the neo-Avant-garde and the New Artistic Practice. In each segment there will be separate entire oeuvres of individual authors that the collection owns, and like every museum, his virtual museum will have a permanent display and space for ad hoc exhibitions.

